

שיעור על פרשת חקת בענין אוכל לא טעים ובגדרי 'בל תשקצו'

ספר מצות לא תעשה המצות

והנה אמרו גם כן (מכות יז) המשה נקביו עובר משום בל תשקצו וכן מאן דשתי מיה בקרנא דאומנא הוא כלי המציצה עובר משום בל תשקצו את נפשותיכם. והוא הנקש שבאכילת הדברים הנמאסים ושתית הדברים המגונים שירחיקם רוב בני האדם. כי כל זה מזוהר ממנו אבל אינו חייב עליו מלקות בעבור כי פשטיה דקרא הוא בשרץ לבדי. אבל יכחז על זה מכת מרדח. הנה כבר התבאר לך כל מה שהקדמנו שזה הכתוב שזרא אל תשקצו אמנם לקחנו ממנו איסור שרץ המים בלבד שלא בא בו לאו מיוחד וזלת זה הבין זה:

המצוה הקנייט היא שהזהירנו מאכול אי זה שרץ שיהיה מבלתי יתד בין שרץ העוף בין שרץ המים בין שרץ הארץ. והוא אמרו ית' (טז) אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרוף ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם. זה לאו בפני עצמו ולוקין עליו. והוא דומה לאיסור כולל. לפיכך מי שאכל כלום משרץ הארץ לוקה שתיים, אחת משום השרץ השרוף על הארץ שקץ הוא לא יאכל (י"ג קטו), ואחת משום אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השרוף. ומי שאכל כלום משרץ העוף לוקה שתיים, אחת משום וכל שרץ העוף טמא הוא לכם לא יאכלו (י"ג קסג), ואחת משום אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ.

ספר סימן עג (קצא) - עמוד יח יראים

שלא לשקץ את הגוף. הוזהרה תורה לישראל בפרשת ויהי ביום השמיני ותיכב אל תשקצו את נפשותיכם פי' אל תמאסו עצמכם ואל תאכלו במאוס ובשיקין כדאמר רב כינו בר אבוי כאלו הן הלוקין [פי' ל] האי מאן דשתי מיה (א) בקרנא דאומנא עובר בכל תשקצו ואמרין נמי בשבת פריע [פי' ל] רב כהנא דוה קאים קמיה דרב והוה קא מעבר שושיבא אפומיה, פי' תב דו ט ה ו ר. א"ל שקליה דלא ליסוד סיכל קא אכלי ליה ועבר משום בל תשקצו. פי' באוכל כל דבר דו ואמר רבא מאן דמשודי בנקביו עובר בכל תשקצו. למדנו שהזהיר הבורא שלא ימאסו ישראל לא באכילתם ולא בענינים כי אם ינהגו עצמם בקדושה וכבוד כדתניא באלו דברים [פי' ל] והתקדשתם אלו סיים ראשונים והייחם קדושים אלו סיים אחרונים, כי קדוש אני (ב) למדנו מזה שהמפליג עצמו בשיקין סמנת שכיניו וכבני עירו עובר בלאו:

ח באר הגולה הלכות הנהגת אדם בבקר סימן ג

טז *שלא התר לנשויו לאחו באמה אלא להשתין. אכל (טו) (ול) להתחנף לא: יז *המשקה נקביו יקין טו ח טז טז עובר משום (טו) [טז] (לא) בל תשקצו:

משנה ברורה

יז (לא) בל תשקצו. ואם משנה עצמו לקטנים, עובר משום בל תשקצו ומשום שלא יהיה עקר. והמשקה מלתייה (טז) אינו עובר על בל תשקצו. גם האסור בל תשקצו (טז) נדחה מפני גבור הכריות, בגין הפשעה נקביו עד שיקצא מקום צנעו וכהאי גוונא. יהיה קאד לקצת היטב, כי צואה במקומה בטהרה, כמו שקצב בסימן עו ענין זה. וטוב (ט) לרחוץ פי השפעת קמים או בקר:

ספקי סימן ג - הנהגת אדם בבקר תשובות

בענין איסור 'בל תשקצו'

ט. סעי' י"ז, שו"ע: המשהה נקביו עובר משום בל תשקצו. וכבר האריכו האחרונים⁵⁶ אם איסור 'בל תשקצו' מדאורייתא הוא או מדרבנן ואם האיסור כולל גם המשהה והעוצר עצמו מעשיית קטנים, ובכל ענין אינו בגדר 'בל תשקצו' א"כ⁵⁷ הוא נצרך כל כך לנקביו עד שאינו יכול לישמט ולהסירה דעתו מכך, ואילו לא היה מעמיד עצמו עתה מיד היה עושה צרכיו בלי שום סיוע

כדכ' ביפה ללב סקיב בשם החריים וגמי טנהדרין (י"ב). 55. סדר היום שם. 56. עיין שו"ע דרב מהדרית סעי' י"א, שעת הכא, שדי חמד באסיד וכללים בערכו, ובמגיא סי' צ"ב סקיב ושיא שם, מניח מצוה קטיג, ובשו"ת כתיס אריח סי' פ"ח שלכרוע אין לוקין עליו, וע"ע הרכה מי"מ בזה במאסף לכל המחנות סקמגי. 57. שו"ע"ר שם, אשל אברהם בתשאטט, וע"ע סי' צ"ב אות א'. 58. וכמיש במשניב סקליא, וכן השי"ך העמד באמצע תפילתו הודוש לצובר באמצע דרשתו, וע"ע סי' צ"ב אות ו' אבל בלא"ה צריך מאוד לזהר בה וכמיש הבן איש חי יצא אות א' בתוכחת מוטר להלומד או עוסק בעניניו וצריך לנקביו אך ממתין עד שיגמור הענין, ועי"ש בשם חס"ל"א שמונע ממנו בזה טהרת המחשבה, ובעל נפש הדעה לידבק בקונו צריך לזהר שיהיה גופו נקי בכל שעה ומתעיל גם לבריאות הגוף, עי"ש. ובאשל אברהם בתשאטט דגוירות חויל בענין בל תשקצו הוא לפי ריעות הבריות וכו' ואין דרך הבריות להפסיק בשיחתם או בטירתתם משום הרגש, וכן בעת השינה אינו נחפו לקום משינתו לצורך זה, ואין בזה איסור. 59. נימוקי אריח סקיג, שו"ת שרגא הנאיר ח"א סי' ע"ד.

שיעור על פרשת חקת

בענין אוכל לא טעים ובגדרי 'בל תשקצו'

הרב יצחק זילברשטיין - השוקי חמד - מפכת שבת - דף י"א ע"א

להיכנס לבית מלון להתפנות, כשמסתבר שהבעלים מתנגדים

שאלה מה יעשה אדם שנמצא ברחוב של עיר וצריך להתפנות ואין לו היכן, האם מותר לו להיכנס לבית מלון להתפנות, כאשר הרעת נוחתת שהבעלים לא יחזא ליה כזה ומקפיד, ובפרט שיצטרך לשפוך מים ולהשתמש בנייר?

תשובה אדם הזקוק מאוד לנקביו נראה שיוכל להיכנס לשירותים של המלון, כיון שמצונו שגדול כבוד הבריות שדוחה לא תעשה שבתורה, ויעריך גם בשירת פרי יצחק (והיא סימן ט) שכתב שבגנאי גדול דוחה גם איסורים, ויעריך בחכמת שלמה (כמנחתו על השו"ע ח"מ סימן ט"ז) שכתב שלא חייב להתפשט ערום אפילו להציל את חברו ממיתה [ובדין זה רבו החולקים עליו משום פקוח נפש]. ואם כן מסתבר שבעל המלון לא יקפיד אם אדם באופן ארעי במקום צורך גדול יכנס לשירותים. ומותר לו גם ליטול נייר לקנה כי יש בזה כבוד הבריות. ויעריך משגיב (סימן ג' ס"ק א) שכתב: ואם משהא עצמו לקטנים, עובר משום בל תשקצו, ומשום לא יהיה עקר... ואיסור בל תשקצו נראה מפני כבוד הבריות כגון המשהא נקביו עד שימצא מקום צנוע וכה"ג. ויש להוסיף בזה עוד סברא שיחכן שניחא ליה כדי שאם פעם אחת הוא יצטרך במקום אחר יוכל לעשות, וכעין מה שמצינו לגבי אכידה כבי"מ (דף כ"ג ב.) ובפרט אם נצרך רק לקטנים יש מקום להחיר על פי המבואר במסכת בכורות (דף פ"ג ע"ג) שיש בזה משום חשש סכנת נפשות, תי"ל הגמ' "ומעשה באחד שביקש להסיל מים ולא הטיל, ונמצא בריסו צבה". ויעריך שם בגמרא שהעצירות מסוכנת, ולכן מותר להיכנס למלון ולהתפנות.

ויעריך תורת כהנים (פרשה צו ט"ז טז) שיש דברים שלא נהוג ליטול תשלום עבורם, [וכך נאמר שם: "מי גם ככם ויסגור דלתים ולא תאירו מובחי חנינם" וגו' בי דברים המשמשים את הגוף אין נמנעים לעשותם אין נוטלים עליהם שכר שאומר אדם לחבירו הרליק לי את הנר הזה ואגף לי את הדלת אחר כך אין נמנעים לעשותם אין נוטלים עליהם שכר, והלא דברים ק"ו אם דברים שאין נוטלים עליהם שכר לא עשיהם עמי חנינם, דברים שנוטלים עליהם שכר על אחת כמה וכמה]. וכך בענייננו לא נהוג לדרוש כסף עבור כך. ומותר ליטול מבלי לשלם. ויעריך בחז"מ (סימן שש ס"א) שיש דברים שהעולם מוותרים ולא דורשים תשלום עבורם, כגון ליטול קיסם מגדר חבירו מבלי לשלם, וכך בענייננו, הגם שבעל המלון מקפיד, מאחר והדבר פקוח נפש מותר להיכנס, ואם בעל המלון ימצא אותו נכנס מבלי רשותו, יפייסו כדי שלא יהיה חילול ה'.

ומצינה באדם גדול שנאלץ להשתמש בשירותים של אחרים וגם השתמש בנייר ולאחר זמן השיב נייר אחר.